

3. Дотримуватися системного підходу при аналізі використання нематеріальних активів підприємства, оскільки лише системний підхід дозволить найоптимальніше та найефективніше забезпечити наявність та рух нематеріальних активів на підприємстві. Системне дослідження нематеріальних активів, дозволить розглянути їх як певну множину елементів, взаємозв'язок, яких обумовлює цілісні властивості цієї множини. Основний акцент робиться на виявленні множини зв'язків і відношень, які мають місце як у середині об'єкта, так і у його відношеннях з зовнішнім оточенням. Властивості нематеріальних активів як цілісної системи визначаються не стільки додаванням властивостей окремих його елементів, як властивостями їх структури, особливими системоутворюючими та інтеграційними зв'язками.

4. В результаті проведеного аналізу визначити можливі шляхи підвищення ефективності використання нематеріальних активів, зокрема:

- дотримання підприємством власної стратегії технічно, організаційного та економічного розвитку;
- переорієнтація на максимальне технічне переозброєння й реконструкцію;
- систематичне оновлення технологічної бази взаємопов'язаних виробничих ланок підприємства та багато інших шляхів та способів, які дадуть змогу покращити стан підприємства, а також основні показники ефективності використання нематеріальних активів.

Висновки. Проведенню аудиту нематеріальних активів перешкоджає наявність проблем, зумовлених специфікою об'єкта аудиту та відсутністю належно розробленої методики. Таким чином, в статті удосконалено методику аудиту нематеріальних активів завдяки виділенню методичних прийомів та процедур, що забезпечують комплексне дослідження операцій з нематеріальними активами в процесі аудиторської перевірки.

Література

1. Кириленко О. П. Облік і аудит / Кириленко О. П. – Тернопіль : ЦМДС, 2002. – 311 с.
2. Козлов А. Робоча таблиця аудитора по оцінці внутрішнього контролю / А. Козлов // Бухгалтерський облік і аудит. – 2002. – № 11. – С. 52 – 53.
3. Партин Г.О. Облік і аудит / Г.О. Партин, А.Г. Загородий. – Львів : ЛІБРУ, 2003.
4. Петрик О.А. Аудит: методологія і організація : [монографія] / Петрик О.А. – К. , 2003. – 260 с.
5. Петрик О.А. Аудиторська діяльність в Україні: законодавчо-нормативне регулювання, сучасний стан / О.А. Петрик, В. Зотов // Бухгалтерський облік і аудит. – 2007. – № 11. – С. 59 – 65.
6. Усач Б. Ф. Аудит : [навч. посіб.] / Усач Б. Ф. – [4-те вид., випр. і доп.]. – К. : Знання, 2007. – 231 с.
7. Шульга С.В. Використання аналітичних процедур для здійснення аудиту нематеріальних активів / С.В. Шульга // Вісник Державної академії статистики, обліку та аудиту. – 2005. – № 4 (9). – С. 21 – 27.

Надійшла 11.03.2011

УДК 336.226

В. В. МАКАРОВ, Н. М. ПИЛИПЕНКО

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

ЄДИНИЙ ПОДАТОК: УМОВИ ВИКОРИСТАННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

У статті розглянуті питання про спрощену систему оподаткування та її значення для суб'єктів господарювання. Розкрито суть поняття «єдиний податок» та порядок його застосування в сучасних ринкових умовах України. Запропоновані рекомендації щодо вдосконалення системи сплати єдиного податку.

In the article the considered questions about the simplified system of taxation and its value for the subjects of manage. Essence of concept «the united tax» and his order application is exposed in the modern market conditions of Ukraine. The offered recommendations as for perfection of the system of payment of the united tax.

Ключові слова: єдиний податок, спрощена система оподаткування, Податковий кодекс України, ставка єдиного податку.

Вступ

Після здобуття Україною незалежності крок за кроком відбувається розвиток національної економіки, одним з основних напрямів якої є стимулювання підприємницької діяльності шляхом створення сприятливих умов її оподаткування.

Верховною Радою України були розроблені правові засади застосування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва, яка є частиною загальної системи оподаткування України. Окремим її елементом є сплата єдиного податку.

Аналіз останніх джерел

Дослідженням питань застосування спрощеної системи оподаткування займалися такі вітчизняні вчені, як Н.Білова, І.Зоріна, А.Василенко, Н.Хоцянівська та ін. Однак необхідно визначити доцільність запровадження нових змін у законодавстві щодо єдиного податку та умов його застосування.

Мета статті

Метою дослідження є вивчення умов використання єдиного податку і перспектив його застосування суб'єктами підприємницької діяльності.

Основний матеріал та результати

Єдиний податок – це встановлений державою консолідований податок для визначеної частини суб'єктів малого підприємництва, який замінює справляння певної сукупності передбачених законодавством обов'язкових платежів та зараховується до бюджетів і державних цільових фондів у відповідних пропорціях, характеризується добровільністю обрання платниками його сплати та має на меті спрощення оподаткування доходів цих суб'єктів.

Єдиному податку властиві фіскальна та стимулююча функції. Фіскальна функція проявляється у розподільчих відносинах між державою та суб'єктами малого підприємництва. Стимулююча функція визначається метою введення єдиного податку, якою є стимулювання розвитку малого підприємництва шляхом створення сприятливих умов його оподаткування, що є своєрідним проявом захисту прав суб'єктів малого підприємництва з боку держави [1].

Зараз законодавчою основою підприємницької діяльності про порядок сплати податків і зборів виступає Податковий кодекс України, який був прийнятий Верховною Радою 2 грудня 2010 року і підписаний Президентом Віктором Януковичем 3 грудня цього ж року. За словами прем'єр-міністра України Миколи Азарова, передбачене в Податковій кодексі зниження ставок основних податків зробить податковий режим одним з найбільш привабливих у Європі.

Прийняття Радою першої редакції цього документа спровокувало акції протесту, які відбувалися в найбільших містах України. Масового характеру вони набули 22 листопада, коли на Майдані Незалежності в Києві зібралося декілька десятків тисяч підприємців малого і середнього бізнесу.

Найбільші суперечки викликали розділи Податкового кодексу про адміністрування податків і посилення режиму спрощеної систем оподаткування. У результаті Президент застосував право вето, і за його пропозицією норми, які викликали найбільше незадоволення у підприємців, в частині адміністрування були виключені з Податкового закону разом з усім розділом про "спрощенців".

Як повідомляє прес-служба Державної податкової адміністрації із набранням чинності Податкового кодексу України з 1 січня 2011 умови переходу на спрощену систему оподаткування суб'єктів малого підприємництва не змінилися.

Спрощена система оподаткування запроваджується для таких суб'єктів малого підприємництва:

- фізичних осіб, які здійснюють підприємницьку діяльність без створення юридичної особи і у трудових відносинах з якими, включаючи членів їх сімей, протягом року перебуває не більше 10 осіб та обсяг виручки яких від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за рік не перевищує 500 тис. грн;
- юридичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, в яких за рік середньооблікова чисельність працюючих не перевищує 50 осіб і обсяг виручки яких від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за рік не перевищує 1 млн грн [2].

Згідно із чинним законодавством, заяви про перехід на спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктами малого підприємництва мали бути подані не пізніше, ніж за 15 днів до початку наступного звітного (податкового) періоду.

Порушення строків подачі звітності, а також сплати єдиного податку призводять до санкцій. За несвоєчасну подачу звітності та несплату податку штрафуватимуть у розмірі від 10% суми.

Середньооблікова чисельність працюючих для суб'єктів малого підприємництва визначається органами статистики з урахуванням усіх його працівників, включаючи працівників представництв, філій, відділень та інших відособлених підрозділів.

Базою оподаткування єдиним податком є обсяг виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

Згідно з Податковим кодексом України платники єдиного податку не є платниками таких податків і зборів як:

- податок на прибуток підприємств;
- податок на доходи фізичних осіб (для фізичних осіб - підприємців);
- податок на додану вартість з операцій з постачання товарів та послуг, місце надання яких розташоване на митній території України, за винятком податку на додану вартість, що сплачується юридичними особами, які обрали ставку оподаткування 6%;
- земельний податок, крім земельного податку за земельні ділянки, що не використовуються для ведення підприємницької діяльності;
- плата за користування надрами;
- збір за спеціальне використання води;
- збір за спеціальне використання лісових ресурсів;
- збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності [3, с.531].

Державна податкова служба України зазначає, що фізичні особи-підприємці, які перебувають на спрощеній системі оподаткування, не можуть одночасно із здійсненням своєї основної діяльності бути

найманими працівниками з цього ж виду господарської діяльності. Це пов'язане з тим, що суб'єкти господарювання при зменшенні податків і зборів широко використовували схему переносу податкових зобов'язань на фізичних осіб-підприємців.

Податківці заявили, що у відповідності з Податковим кодексом платники єдиного податку не мають права реєструватися платниками ПДВ. Згідно з документом, суб'єкт малого підприємництва, який не є платником ПДВ, у разі здійснення операцій з імпорту товарів на митну територію України сплачує ПДВ у визначеному Податковим кодексом порядку.

Нещодавно прийнятий Податковий кодекс тимчасово зберіг спрощену систему оподаткування. Однак із 2011 року змінюється структура платежів для підприємців-спрощенців, що породжує питання з приводу суми, строків і порядку оплати.

У зв'язку із введенням єдиного соціального внеску з 1 січня 2011 року, ставка єдиного податку для суб'єктів малого підприємництва фізичних осіб зараз значно вища, ніж була раніше (від 20 до 200 грн). У результаті з 2011 року зросте навантаження на платників єдиного податку. Уже з січня мінімальні відрахування для спрощенців становитимуть понад 400 грн, а максимальні досягнуть 14,1 тис. грн..

Раніше, коли підприємець сплачував суму податку 100 грн чи 200 грн, Держказначейство переводило 43% суми в місцевий бюджет, до Пенсійного Фонду – 42% суми і 15% – до Фонду обов'язкового соціального страхування.

Зараз же підприємець буде платити від 327 грн у Пенсійний фонд і Фонд соціального страхування (але не більше 14 тис. грн) при ставці 20 і 200 грн. Відрізняється плата до бюджету: при ставці 20 грн вона становить 8,6 грн, при ставці 200 грн – 86 грн.

Таким чином, загальна сума, яку буде сплачувати фізична особа-підприємець при спрощеній системі оподаткування становить від 334 - 413 грн і до 14,1 тис. грн на місяць.

Сума до сплати становить від 34,7% мінімальної зарплати, але не більше 15 прожиткових мінімумів, тобто 14,1 тис. грн. Оскільки сума соціального внеску залежить від мінімальної зарплати, вона змінюватиметься. За січень – березень доведеться заплатити по 326,53 грн за кожен місяць, за квітень – вересень – по 333,12 грн, за жовтень – листопад – по 341,80 грн і за грудень – 348,39 грн.

Слід відмітити, що на 2011 рік від фізичних осіб - підприємців прийнято близько 1 мільйона заяв про перехід на спрощену систему оподаткування, обліку та звітності.

Юридична особа, яка перейшла на спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, самостійно обирає одну з наступних ставок єдиного податку:

- 6% суми виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) у разі сплати податку на додану вартість згідно з Законом України "Про податок на додану вартість";
- 10% суми виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) у разі включення податку на додану вартість до складу єдиного податку [4].

Перейти на сплату єдиного податку можуть юридичні особи будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, але при цьому така юридична особа повинна відноситися до суб'єктів малого підприємництва.

Не мають права переходити на спрощену систему оподаткування:

- суб'єкти підприємницької діяльності, на яких поширюється дія Закону України "Про патентування деяких видів підприємницької діяльності" в частині придбання спеціального патенту;
- довірчі товариства, страхові компанії, банки, інші фінансово-кредитні та небанківські фінансові установи;
- суб'єкти підприємницької діяльності, у статутному фонді яких частки, що належать юридичним особам - учасникам та засновникам даних суб'єктів, які не є суб'єктами малого підприємництва, перевищують 25 %;
- фізичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності, які займаються підприємницькою діяльністю без створення юридичної особи і здійснюють торгівлю лікєро-горілчаними та тютюновими виробами, паливо-мастильними матеріалами;
- особи, що здійснюють спільну діяльність без створення юридичної особи, оподаткування якої регулюється Законом України "Про оподаткування прибутку підприємств" [5, с.17].

Філія або відокремлений підрозділ може перейти на сплату єдиного податку тільки разом з головним підприємством.

Слід зазначити, що спрощена система оподаткування у вигляді сплати єдиного податку існує в багатьох країнах світу, зокрема в Австрії, Канаді, Нідерландах, Росії, Швейцарії тощо.

Наприклад, в Австрії всі види господарюючих суб'єктів незалежно від їх юридичного статусу обкладаються податком на підприємницьку діяльність, який складається з двох частин – податку на прибуток підприємства та податку на фонд заробітної плати. У Нідерландах з фізичних осіб справляється єдиний (комбінований) податок, до складу якого входять прибутковий податок і податок на соціальне страхування. В Японії на рівні місцевих податків справляється корпоративний муніципальний податок, до складу якого входять міський або міський (як у випадку з Токіо) і районний. А деякі провінції Канади об'єднали свої місцеві податки з продажів з федеральним податком на товари і послуги, що вказує на появу

об'єднаного непрямого податку, який включається до роздрібних цін.

Цікавим є досвід Швейцарії, в якій податок, що сплачується на рівні конфедерації за єдиною ставкою замінює прибутковий податок, а в деяких кантонах і податок на власність.

У Росії з метою спрощення оподаткування доходів певного кола суб'єктів або відповідних видів діяльності запроваджено єдиний податок, який передбачає окремі спеціальні податкові режими. Кожен з них є пов'язаним із заміною сукупності основних податків, що сплачував платник до переходу на відповідний податковий режим, одним податком.

Сьогодні понад 40 % від загальної кількості суб'єктів малого підприємництва обрали спрощену систему. За 11 років її існування кількість платників єдиного податку збільшилась майже в 14 р. (з 95 тис. осіб до 1304,5 тис. осіб), а надходження до бюджету від сплати єдиного податку зросли в 32 р. (з 127 млн грн в 1999 р. до 4107,6 млн грн в 2009 р.). При цьому, суб'єкти-«спрощенці» створили понад 1,2 млн. робочих місць.

За оптимістичними прогнозами розробників Податкового кодексу, вони забезпечать бюджету додаткові доходи в 25 млрд грн на рік.

Висновки

На нашу думку, в умовах кризи і нестачі оборотних коштів не можна різко змінювати умови оподаткування для малого і середнього бізнесу. Необхідно встановлювати перехідний період (1 – 1,5 роки). Запропонований варіант скорочення видів діяльності приведе до заборони працювати по спрощеній системі більшої частини підприємців в інтелектуальній сфері.

Незважаючи на акції протесту підприємців України, повної перемоги «спрощенцям» не вдалося домогтися: згідно з новою редакцією Податкового кодексу підприємствам заборонено відносити на валові витрати купівлю у «спрощенців» товарів і послуг. А це свідчить про те, що вона зараз фактично обкладається податком на прибуток. За пропозицією Президента була прийнята норма, яка дозволяє відносити на валові витрати оплату консалтингу, маркетингу, реклами від нерезидентів, якщо вони не перевищують 4% витрат.

Вдосконалити спрощену систему оподаткування малого підприємництва можна за допомогою:

- прийняття спеціального закону Податкового кодексу України;
- заміни критерія застосування спрощеної системи оподаткування виручки від реалізації продукції на дохід;
- оподаткування суми перевищення граничного річного доходу;
- підвищення відповідальності суб'єктів малого підприємництва у випадку порушення ними норм, які визначають порядок застосування спрощеної системи оподаткування.

Література

1. Зоріна І. Основні моменти спрощеної системи / І. Зоріна // Все про бухгалтерський облік. – 2008. – 15 серпня. – С. 3 – 5.
2. Хоцянівська Н. Узагальнююче податкове роз'яснення щодо окремих питань застосування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності зі сплатою єдиного податку суб'єктами малого підприємництва – юридичними особами / Н. Хоцянівська // Урядовий кур'єр. – 2010. – 14 квітня, – С. 15 – 16.
3. Податковий кодекс України. – Х. : Одиссей, 2010. – 536 с.
4. Василенко А. Вигоди та переваги єдиного податку / А. Василенко // Все про бухгалтерський облік. – 2008. – 31 лип. – С. 3 – 5.
5. Білова Н. Деякі особливості визначення бази обкладання єдиним податком / Н. Білова // Податки і бухгалтерський облік. – 2010. – 1 лип. – С. 14 – 20.

Надійшла 24.02.2011